

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară nr.1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5 “Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: **“Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”**

Beneficiar: **Academia Română**

Numărul de identificare al contractului: POSDRU/159/1.5/S/136077

Raport științific de cercetare doctorală

Tutore îndrumător: Dancă Wilhelm
Prof.univ.dr. Wilhelm Dancă

Doctorand:
Marcel Lazăr Cozmuța

București, 2015

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

GENERAȚIA '27

**Tutore îndrumător:
Prof.univ.dr. Wilhelm Dancă**

**Doctorand:
Marcel Lazăr Cozmuța**

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului “Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077.

București, 2015

CUPRINS

INTRODUCERE	3
GENERAȚIA '27	5
VIAȚA LUI ARȘAVIR ACTERIAN	15
ETAPELE DIN VIAȚA LUI ARȘAVIR	16
SCRIERILE LUI ARȘAVIR ACTERIAN	25
PUBLICISTICA LUI ARȘAVIR ACTERIAN	34
1928 – ANUL DEBUTULUI	34

GENERAȚIA '27

ACTERIAN, Arșavir (18.IX.1907, Constanța – 17.IX.1997, București), publicist și memorialist. Tatăl lui Arșavir, Aram Acterian, contabil la un magazin de manufactură, se lansase în comerțul cu cereale. Mama, Haiganuș (n. Benlian), venise în Dobrogea din Kayseri, localitate din Turcia .

Datorită unor condiții mai puțin prielnice, ambele familii, atât a tatălui cât și a mamei sale, aleg să se stabilească în țara noastră. Aram și Haiganuș au avut trei copii: Haig, Arșavir și Jeni.

Etapele din viața lui Arșavir

Distingem mai multe etape în viața lui Arșavir Acterian.

Prima etapă ar fi cea a formării care cuprinde anii 1907- 1933.

Urmează Școala Evanghelică din orașul natal. După absolvirea școlii primare, urmează cursurile liceului „Spiru Haret” din București la care a fost elev și fratele său Haig Acterian, care inițial fusese înscris la Liceul „Mircea cel Bătrân” din Constanța. De aici putem presupune faptul că în anul 1917 familia Acterian se mută în București.

Printre colegii de liceu ai lui Arșavir Acterian, amintim: Niculescu Radu-Mislea, Potra Gheorghe, Brezeanu (Brezianu) Barbu, Noica Constantin, Axente Nelu, Teodorescu Niculae, Vasilescu-Valjean (Valjan), Nicu Ionescu Anton.

Cîțiva dintre profesorii săi au fost: Nicodim Locusteanu – latină, Dimitrie Papadopol – germană, Iosif Frollo – franceză, D. Focșa – cosmografie, Boian – gimnastică.

Acest grup talentat de elevi publica în revista liceului. Cel care a condus revista o bună perioadă de timp a fost Mircea Eliade. De remarcat că în revista liceului scria poezii și Constantin Noica. La sugestia lui Ion Barbu, filosoful de mai târziu, nu mai semnează cu numele lui, ci cu pseudonimul A.C. Ion.

În anul 1927 este publicat „Itinerariu spiritual” scris de Mircea Eliade, manifestul generației '27. Se formează un grup care își propune obiective mărețe pe plan cultural, printre ei numărîndu-se și Arșavir Acterian.

În 1928 la vârsta de 21 de ani debutează în revista liceului bucureștean „Spiru Haret”, intitulată „Vlăstarul”, unde mai colaborau Haig Acterian și Mircea Eliade.

În 1928, împreună cu Barbu Brezianu și Constantin Noica, Arșavir colaborează la ziarul „Ultima oră”.

Pagina a doua a ziarului era dedicată culturii iar coordonator a fost Petru Comarnescu. Acesta le-a dat credit tinerilor, oferindu-le libertate de acțiune în paginile ziarului. Într-unul din numere, acești tineri au recenzat cartea lui Mateiu Caragiale „Craii de Curte Veche”.

„Cînd i s-a încredințat această pagină a doua la „Ultima oră”, Comarnescu a chemat să-l ajute la redactarea ei trei proaspăt bacalaureați, cu ucenicia făcută la „Vlăstarul”, pe Noica, pe Arșavir și pe mine, dîndu-ne deplină libertate de acțiune. Să vă arăt o poză la care țin în mod special: vedeți, aici sîntem Noica și cu mine, arătînd pagina întregă pe care „Ultima oră” o consacrase romanului de curînd apărut al lui Mateiu Caragiale, Craii de Curtea-Veche.”

Într-un alt număr al ziarului, acești tineri care se ocupau de pagina culturală l-au intervievat pe Alexandru Davila și l-au readus în prim-planul vieții culturale. În acest an, i se acordă Premiul Național pentru literatură lui Alexandru Davila și datorită acestor tineri care nu l-au uitat pentru meritele sale culturale.

În 1929 se înscrie la Facultatea de Drept pe care o va absolvi în 1933. În toată această perioadă nu stă departe de gazetărie. După terminarea facultății devine Secretar al profesorului de Drept, Anibal Teodorescu, oscilînd între domeniul juridic și gazetărie, însă doar pentru o perioadă scurtă, revenind la vechea pasiune, gazetăria.

După un timp la ziarul „Ultima Oră”, ajunge la revista „Vremea”.

A doua etapă cuprinde anii 1933-1937.

Emil Botta, împreună cu câțiva prieteni înființează: „Corabia cu ratați”. „În <<războiul cu bătrîni>>, înființează asociația tinerilor <<curtezani ai muzelor>>, care a durat, însă, foarte puțin (1935-1936). Printre aderenți se numărau: Arșavir Acterian (unul dintre cei mai buni prieteni ai actorului-poet), Luca Dumitrescu, Ovid Marinescu, Corneliu Temensky, Ghiță Soare... Clanul era agreat de Emil Cioran și Eugen Ionescu, aceștia nefăcînd însă parte din <<Corabia cu ratați>>, inițiată, botezată și condusă cu salutul <<O sive jeunesse>> de tînărul Emil Botta.” .

A treia etapă este perioada 1937-1949.

1937 este anul cînd îi apare primul articol legionar, fiind – credem - sub „influența” jertfei lui Vasile Marin și Ion Moța pe cîmpul de luptă spaniol.

În data de 13 ianuarie 1937 au fost uciși în Majadahonda (Spania) Ionel Moța și Vasile Marin care luptau alături de forțele generalului Francisco Franco împotriva socialiștilor, comuniștilor și anarhiștilor. Războiul civil din Spania a durat între 17 iulie 1936 și 1 aprilie 1939.

Devine legionar. În 1937 face parte din cuibul legionar „Ideea Românească”. Cu mici perioade cînd este concentrat, stă departe de cuibul legionar din care făcea parte. Dar de fiecare dată după desconcentrare se întorcea la cuibul său legionar. Cuibul legionar activează din anul 1937 pînă în anul 1944, după care întrunirile nu mai au loc.

În 1941 legionarii vor să preia conducerea țării încercînd să-l alunge pe Ion Antonescu, astfel în 21-23 ianuarie 1941 are loc revolta legionară. Arșavir nu participă la această revoltă, fiind acasă cu mama lui care nu putea fi lăsată singură fiind grav bolnavă.

În anul 1946, cuibul legionar este reactivat până în anul 1949, când membrii cuibului, - mai mult ca sigur, în urma unui denunț - sunt arestați.

A patra etapă sunt anii 1949-1953.

Este perioada când este închis în temnițele comuniste, perioadă despre care nu a vorbit aproape deloc.

A cincea etapă sunt anii 1953-1959.

Arșavir trăiește o viață modestă, practicând diverse meserii, mult sub potențialul său. În intervalul dintre cele două detenții își câștigă existența ca ajutor de mozaicar, librar și anticar, statistician și documentarist la Centrul de Hematologie din București.

A șasea etapă o reprezintă anii de închisoare între 1959-1964.

Este închis în celebrul dosar Noica-Pillat și eliberat datorită decretului de amnistie generală din anul 1964

Interesant este faptul că acest proces a avut o particularitate aparte. Mulți din cei care au fost judecați nu se cunoșteau între ei.

La 5 luni din momentul arestării sale, unde Arșavir Acterian era anchetat, procesul penal debutează pe 24 februarie 1960 reunind în boxa acuzaților persoane care se vedeau pentru prima dată. A fost un proces fabricat cu scopul anihilării unui grup de intelectuali. Procesul a durat două zile, dar reprezenta ceva tipic pentru justitia din acele timpuri. În total au fost 23 de inculpați, singura lor vină a fost că au citit și distribuit cărți interzise, unele ale lui Emil Cioran și ale lui Mircea Eliade.

Așadar, regimul comunist voia să închidă intelectualii, indiferent de opțiunile lor de dinainte, grupându-i în același lot. Cu toate că nu toți fuseseră legionari, în același proces au fost introduși și „membrii marcanți ai Legiunii”. Toți vor avea aceeași soartă, condamnarea.

Acest proces are și-o particularitate: „Un alt paradox al acestui proces l-a reprezentat ipocrizia regimului comunist care în 1956 se folosește de serviciile Mariettei Sadova pe lângă Emil Cioran sau Mircea Eliade, la indicațiile precise ale Constanței Crăciun, pentru ca în 1959 să o acuze de „trecere clandestină a cărților unor autori legionari”.

Procesul efectiv a început în 24 februarie 1960. Arșavir Acterian a fost arestat în 12 septembrie 1959. După interogatorii, în concluziile de învinuire, Arșavir Acterian a fost încadrat alături de: Constantin Noica, Sandu Lăzărescu, Gh. Florian, Constantin Ranetti, Vidrașcu Emanoil, Marietta Sadova, Alexandru Paleologu, Nicu Steindhardt, Beatrice Strelisker.

Faptul că Arșavir Acterian i-a dat „cărți interzise cu caracter legionar” lui Dinu Pillat constituia o infracțiune destul de mare. Arșavir Acterian fiind anticar a difuzat cărțile lui Eliade sau Emil Cioran. Deoarece dialoga cu alte persoane despre noul regim în termen de împotrivire constituia un act care era pedepsit cu ani grei de temniță.

Arșavir Acterian a primit de la Marietta Sadova în vara anului 1956 când s-a reîntors din Franța, scrierile lui Eliade și Cioran: „Ispita de a exista”, „Pădurea interzisă” , „Mituri și simboluri” și le-a distribuit, deși acest lucru constituia infracțiune la vremea respectivă.

În 1958 prin intermediul lui Alexandru Paleologu, Arșavir Acterian a luat cunoștință de scrierea lui Emil Cioran „Scrisoare către un prieten de departe” aducând elogii scrierii.

A doua oară a fost arestat la 12.09.1959, condamnat de Tribunalul Militar București la 18 ani muncă silnică și eliberat la 30.07.1964 ca urmare a Decretului 411.

A șaptea etapă cuprinde anii 1964-1989.

După eliberarea din temniță este monitorizat de Securitate, ducând o viață simplă.

A opta etapă și ultima e reprezentată de perioada 1990-1997.

Reușește să publice scrierile fraților săi printre care „Cealaltă parte a vieții noastre” a lui Haig și „Jurnalul unei ființe greu de mulțumit” a lui Jeni, încercând să-i aducă în prim-planul vieții culturale românești.

Într-un final îi apar și unele din cărțile sale, cum ar fi: „Jurnalul unui pseudo-filosof”, „Cum am devenit creștin” și „Despre Mirare”. Apare recunoașterea valorii sale, însă mult prea târziu.

În anul 1997 moare.